

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Hoe zorgen we ervoor dat we ons aanbod voor beschermd wonen aanbod zo door ontwikkelen zodat het ook in de toekomst beschikbaar en betaalbaar blijft voor onze meest kwetsbare inwoners? Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat we onze inwoners in staat stellen zo lang en zo zelfstandig als mogelijk in de eigen, vertrouwde omgeving te laten wonen.

1.2 Regiovisie Beschermd wonen en decentralisatie beschermd wonen

Om de gewenste ontwikkelingen voor beschermd wonen nadrukkelijker richting te geven verscheen in 2015 het adviesrapport "Van beschermd wonen naar beschermd thuis" van de commissie Dannenberg¹. In dit rapport werd gesteld dat zowel stevige inhoudelijke als ook stelselwijzigingen nodig waren om de ondersteuning te verbeteren. De inhoudelijke focus moest worden verlegd naar preventie, herstel, betere aansluiting bij de lokale ondersteuningsketen en het behouden van zelfstandigheid om zo vaker (beschermd) thuis kunnen (blijven) wonen.

De negen gemeenten in de regio Drechtsteden en Alblasserwaard hebben samenwerkingsafspraken gemaakt over de organisatie en uitvoering van beschermd wonen. In 2024 is in het bestuurlijk overleg beschermd wonen en opvang de regiovisie "van beschermd wonen naar thuis wonen met bescherming", vastgesteld. Gemeenten in de regio zijn het met elkaar eens dat iedere inwoner toegang moet hebben tot passende ondersteuning. Alle gemeenten investeren in een sterke sociale basis zodat inwoners in de eigen gemeente terecht met vragen voor ondersteuning. Is er lokaal geen passend aanbod dan wordt gekeken naar een Wmo maatwerk voorziening en soms is specialistische zorg nodig. Dit organiseren we niet lokaal maar regionaal en deze zijn regionaal toegankelijk. Ook dan blijft staan dat we ernaar streven om mensen zo veel mogelijk binnen hun eigen omgeving in samenhang met het netwerk te ondersteunen. Het hebben, behouden of opbouwen van een netwerk is een belangrijk begeleidingsdoel.

Een verdere doorontwikkeling van beschermd wonen naar beschermd thuis zien we als een alternatief voor intramuraal beschermd wonen. We willen af van het idee dat beschermd wonen de enige oplossing is voor mensen die niet meer volledig zelfstandig kunnen wonen. Dit moet niet langer de standaard, maar de uitzondering worden. Door extramuraal, in de eigen wijk of in de eigen woning alternatieve vormen van ondersteuning aan te bieden zorgen we ervoor dat hoog specialistische en complexe ondersteuning in een intramurale woonvorm beschikbaar blijft voor inwoners die dit echt nodig hebben.

1.3 Uitwerking door werkgroep

De uitwerking en invulling van de doorstart van Beschermd Thuis is samen met zorgaanbieders en SDD gedaan. Een werkgroep heeft meegewerkt aan het plan van aanpak om een nieuwe impuls te geven aan beschermd thuis.

2. Van beschermd wonen naar beschermd thuis

2.1 Passende ondersteuning

Wanneer een inwoner met een psychische kwetsbaarheid tijdelijk niet in staat is om zelfstandig te wonen wordt een indicatie aangevraagd voor beschermd wonen. Bij de beoordeling van deze aanvraag zal besproken worden of en hoe ondersteuning geboden kan worden in de eigen omgeving. Dit kan variëren van ondersteuning binnen de eigen woning tot een tijdelijk verblijf in een voorziening in de regio. We willen daarbij een kanteling maken van beschermd wonen in de klassieke zin naar een focus op wonen met bescherming (thuis). In sommige gevallen zullen we hiervoor buiten de gebaande paden (maar altijd binnen de financiële kaders) moeten gaan, om zo passend mogelijk te kunnen ondersteunen.

2.2 Ruimte voor keuze van inwoner voor juiste zorg

Inwoners weten zelf vaak heel goed wat er nodig is voor hun herstel, ook als ze met zeer complexe vragen aankloppen. Het is belangrijk dat we hen de ruimte geven om hierin keuzes te kunnen maken. Met andere woorden, de inwoner heeft de regie. Dit betekent echter niet dat we ervan uitgaan dat iedereen instaat is deze afwegingen volledig

¹ Adviescommissie Toekomst beschermd wonen in opdracht van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, 11 november 2015

zelfstandig te maken en dat men dus geen hulp nodig heeft, maar wel dat we de inwoner zoveel mogelijk de ruimte bieden om keuzes te maken die bij hem passen en daardoor soms ook buiten de 'norm' kunnen vallen. Het is aan ons om binnen de mogelijkheden zo goed mogelijk aan te sluiten bij het perspectief van de inwoner, te stabiliseren, ontwikkelen en zo bij te dragen aan een duurzame uitstroom.

Om bovenstaande te realiseren werken we met elkaar vanuit de volgende uitgangspunten:

- Het gehele proces, van toegang tot uitstroom, sluit aan bij het perspectief van de inwoner
- Inwoners hebben zelf regie over het hersteltraject om weer zelfstandig te kunnen wonen

3. Beschermd Thuis

3.1 Wat is Beschermd Thuis

Beschermd Thuis is een vorm van intensieve begeleiding aan klanten met een indicatie voor "beschermd wonen" in de eigen woning. Ondersteuning wordt aan huis geboden en de begeleider is 24/7 bereikbaar en komt langs op afspraak.

3.2 Doelstelling

Met de toevoeging van het ondersteuningsarrangement "beschermd thuis" kan ondersteuning thuis in de eigen gemeente geboden worden als alternatief voor een tijdelijk verblijf in een voorziening. Voor mensen die in een beschermd wonen voorziening verblijven is met "beschermd thuis" een eerdere uitstroom mogelijk doordat intensieve ondersteuning thuis geboden kan worden. We willen voorkomen dat mensen met een ondersteuningsvraag onnodig lang moeten wachten op een plaats in een beschermd wonen voorziening. We willen niet wachten met het inzetten van ondersteuning om te voorkomen dat de situatie verslechterd of escaleert. De wachttijden voor beschermd wonen zijn lang. Met het inzetten van "beschermd thuis" is de verwachting dat de wachttijd korter wordt.

3.3 Ervaringen vanuit Pilot 2026-2018

- Pilot heeft 2 jaar gelopen en aan 41 klanten is Beschermd Thuis geboden.
- Na beëindiging pilot zijn 13 klanten door gegaan met beschermd thuis, 11 wonen met individuele begeleiding, 10 klanten uitgevallen door klinisch opname en/of doorstroom naar BW of verhuisd buiten regio, 7 zijn uitgestroomd waarvan 3 met nazorg contact en 4 zonder nazorg
- Pilot was een intensieve samenwerking van aantal partijen en ketenpartners
- De pilot heeft geleid tot succesvolle doorstroming van klanten naar reguliere Wmo
- Door de pilot is voor een aantal klanten de indicatie helemaal beëindigd

3.4 Voor wie zetten we Beschermd Thuis in

Inwoners uit de regio Drechtsteden en Alblasserwaard met een ondersteuningsvraag en een indicatie voor beschermd wonen die zelfstandig wonen of al enige tijd in een beschermd wonen voorzieningen verblijven en zich voorbereiden op uitstroom naar zelfstandig wonen.

3.5 Wanneer zetten we Beschermd Thuis in

1. Voor nieuwe aanmeldingen voor beschermd wonen die beschikken over woonruimte.
2. Voor klanten die verblijven in een Beschermd wonen voorziening en begeleiding gericht is op uitstroom naar (begeleid) wonen
3. Voor mensen die op de wachtlijst voor beschermd wonen staan en beschikken over eigen woonruimte.
4. Voor mensen in de opvang met een beschermd wonen indicatie of overbruggingszorg die in aanmerking komen voor regeling uitstroom (opvang)instelling
5. Voor jongeren in crisisopvang met indicatie voor beschermd wonen die weer terug kunnen keren naar ouders of thuissituatie waar beschermd thuis geboden kan worden
6. Voor klanten met een BW-profiel die, gezien de problematiek, niet passend zijn voor een intramurale setting en beschikken over woning en voor wie 24-7 bereikbaarheid voldoende is i.p.v. 24-7 nabijheid

4. Indiceren voor Beschermd Thuis in de regio Drechtsteden en Alblasserwaard

4.1 Nieuw product

Met de toevoeging van dit nieuwe product krijgen de Wmo-consulenten de mogelijkheid om de gewenste doorontwikkeling van beschermd wonen naar thuis wonen met bescherming mogelijk te maken. Het daadwerkelijk inzetten van dit product vraagt van de consulenten om op een andere manier naar het indiceren voor aanvragen voor beschermd wonen te kijken. Intramuraal beschermd wonen is niet meer **de enige** oplossing voor mensen die (tijdelijk) niet meer volledig zelfstandig kunnen wonen. Behalve bij nieuwe klanten is het gewenst om ook met een andere blik naar klanten te kijken die al in een voorziening verblijven te kijken. Tot op heden komt de uitstroom in beeld wanneer de doelen uit het zorgplan behaald zijn. We zetten in om eerder te bespreken of zelfstandig wonen mogelijk is en wat

de klant in thuissituatie nodig heeft om aan de doelen uit zorgplan te werken. Beoordeeld moet worden of “beschermd thuis” passende ondersteuning is.

4.2 Toetsingscriteria

Instroomopties voor beschermd thuis	Criteria
Nieuwe aanmeldingen voor BW	<ul style="list-style-type: none"> - Beschikt over eigen woonruimte - Klant is in staat om hulpvraag te stellen en te alarmeren indien nodig - Klant is in staat om hulpvraag uit te stellen in wetenschap dat er dezelfde dag contact is - Klant is in staat om met deze vorm van ondersteuning zelfstandig te wonen - Klant beschikt over voldoende woonvaardigheden - Klant heeft een stabiele gemoedstoestand - Veiligheid van klant en anderen loopt geen risico - Klant is bereid om afspraken te maken met bestaand vangnet of nieuw vangnet op te bouwen - Klant voelt zich comfortabel bij BT
Inwoners op wachtlijst voor BW	<ul style="list-style-type: none"> - Klant beschikt over eigen woonruimte - Klant is in staat om hulpvraag te stellen en te alarmeren indien nodig - Klant is in staat om hulpvraag uit te stellen in wetenschap dat er dezelfde dag contact is - Klant is in staat om met deze vorm van ondersteuning zelfstandig te wonen - Klant beschikt over voldoende woonvaardigheden - Klant heeft een stabiele gemoedstoestand - Veiligheid van klant en anderen loopt geen risico - Klant is bereid om afspraken te maken met bestaand vangnet of nieuw vangnet op te bouwen - Klant voelt zich comfortabel bij BT
Klanten die verblijven op een BW-locatie	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor klant wordt afgebouwd en/of wordt voortgezet in thuissituatie - Klant is in staat om met deze vorm van ondersteuning zelfstandig te wonen - Klant beschikt over eigen woonruimte of kan gebruik maken van regeling uitstroom instellingen - Klant is in staat om hulpvraag te stellen en te alarmeren indien nodig - Klant is in staat om hulpvraag uit te stellen in wetenschap dat er dezelfde dag contact is - Klant beschikt over voldoende woonvaardigheden - Klant heeft een stabiele gemoedstoestand - Veiligheid van klant en anderen loopt geen risico - Klant is bereid om afspraken te maken met bestaand vangnet of nieuw vangnet op te bouwen - Klant voelt zich comfortabel bij BT
Klanten die verblijven in MO met BW-indicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor klant wordt afgebouwd en/of wordt voortgezet in thuissituatie - Klant is in staat om met deze vorm van ondersteuning zelfstandig te wonen - Klant beschikt over eigen woonruimte of kan gebruik maken van regeling uitstroom instellingen - Klant is in staat om hulpvraag te stellen en te alarmeren indien nodig - Klant is in staat om hulpvraag uit te stellen in wetenschap dat er dezelfde dag contact is - Klant beschikt over voldoende woonvaardigheden - Klant heeft een stabiele gemoedstoestand - Veiligheid van klant en anderen loopt geen risico - Klant is bereid om afspraken te maken met bestaand vangnet of nieuw vangnet op te bouwen - Klant voelt zich comfortabel bij BT
Jongvolwassen in crisis opvang met BW-indicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Klant is in staat om met deze vorm van ondersteuning zelfstandig terug te keren naar ouders/thuissituatie - Klant is in staat om hulpvraag uit te stellen in wetenschap dat er dezelfde dag contact is - Klant is in staat om hulpvraag te stellen en te alarmeren indien nodig - Klant heeft een stabiele gemoedstoestand - Veiligheid van klant en gezinsleden in thuissituatie lopen geen risico - Klant en overige gezinsleden voelen zich comfortabel bij BT
Klanten met een BW-profiel die, gezien de problematiek, niet passend zijn voor een intramurale setting	<ul style="list-style-type: none"> - Klant beschikt over eigen woonruimte - Klant is in staat om hulpvraag te stellen en te alarmeren indien nodig - Klant is in staat om hulpvraag uit te stellen in wetenschap dat er dezelfde dag contact is - Klant is in staat om met deze vorm van ondersteuning zelfstandig te wonen - Klant beschikt over voldoende woonvaardigheden - Klant heeft een stabiele gemoedstoestand - Veiligheid van klant en anderen loopt geen risico - Klant is bereid om afspraken te maken met bestaand vangnet of nieuw vangnet op te bouwen - Persoon voelt zich comfortabel bij BT - 24-7 bereikbaarheid is voldoende i.p.v. 24-7 nabijheid

4.3 Contra-indicatie voor Beschermd thuis

1. Personen die verblijven in een beschermd wonen voorziening en beschikken over woonvaardigheden maar waarbij de gemoedstoestand van de klant nog heel fragiel is vinden we (nog) niet geschikt voor Beschermd Thuis. Zorgaanbieders geven aan dat de nabijheid dan belangrijk is om snel te zien hoe het met iemand gaat. Door de nabijheid hebben je meer korte momenten om een klant te zien en je ziet sneller of situatie verslechterd. Snel ingrijpen of de-escaleren voorkomt terugval. Is er sprake van structurele instabiliteit in de gemoedstoestand dan vinden we BT niet passend en te risicovol;
2. Wanneer klant niet in staat is om te alarmeren;
3. Wanneer ingeschat wordt dat zelfstandig (begeleid)wonen leidt tot gevaarlijke situatie voor klant en of zijn omgeving;
4. Wanneer inschatting is dat bij zelfstandig(begeleid) wonen het risico op overlast aannemelijk is gezien vaardigheden en problematiek van klant.

5.Welke aanpassingen zijn nodig voor leveren van beschermd thuis

5.1 Aanpassingen voor zorgaanbieders

De zorgaanbieders die meegewerkt hebben aan de pilot in 2016 zijn enthousiast over beschermd thuis. De regiovisie en het uitgangspunt om daar waar mogelijk in de thuissituatie ondersteuning te bieden of na een kort intramuraal traject in thuissituatie voort te zetten, wordt onderschreven door zorgaanbieders. Om specialistische ondersteuning betaalbaar en beschikbaar te houden voor inwoners die dit nodig hebben zal op een andere manier zorg geboden moeten worden. De huidige gecontracteerde aanbieders zien mogelijkheden voor beschermd thuis als aanvulling op andere beschikbare arrangementen. Verschillende aanbieders bieden behalve intramurale ook extramuraal beschermd wonen en ambulante begeleiding. Met de aanwezigheid van ambulante medewerkers lijkt beschermd thuis realiseerbaar. Door de aanwezigheid van intramurale voorziening kan men de 24/7 bereikbaarheid organiseren. Voor aanbieders zonder een intramurale voorziening zal een oplossing gezocht moeten voor de 24/7 bereikbaarheid. Wellicht biedt samenwerking met een andere aanbieder mogelijkheden om dit te organiseren.

Zaken die voor aanbieders van belang zijn om beschermd thuis te kunnen bieden zijn:

- Duidelijkheid over verwachtingen van de gemeente bij contracteren van een aanbieder
- Voldoende beschikbaarheid van personeel voor de ambulante begeleiding
- Maximale reistijd naar klant ongeveer 30 minuten
- Vergoeding van reiskosten van medewerkers
- Interne afspraken over de organisatie van beschermd thuis en interne samenwerking
- Evt. samenwerking met andere aanbieder voor bieden van 24/7 bereikbaarheid
- Beschikbaarheid van telefoonnummer voor klanten in noodsituaties (crisiskaart)
- In de begeleiding zal (extra) aandacht moeten zijn voor het maken van een stabiele plek in de nieuwe buurt, met aandacht voor een (nieuw) netwerk, samenwerking met het lokale zorgprofessionals en met de woningbouwcorporatie

5.2 Aanpassingen werkwijze Wmo-consulenten

Bij aanmelding van nieuwe klanten, klanten op de wachtlijst voor beschermd wonen en klanten die verblijven in een beschermd wonen voorziening zal de Wmo-consulent beoordelen of in plaats van een beschermd wonen-voorziening, beschermd thuis een mogelijkheid is. Dit wordt beoordeeld met behulp van een afwegingskader (4.2) en contra-indicaties. Vervolgens wordt dit besproken met de klant en aanbieder. Bij twijfel stemt de Wmo-consulent haar afweging af met de senior.

Bij herindicatie van klanten die in een voorziening verblijven wordt het gesprek gevoerd over uitstroom en voorbereiding op uitstroom. Met "beschermd thuis" kan de uitstroom mogelijk versneld worden. De Wmo-consulent bespreekt met klant en aanbieder welke ondersteuning nodig is om zelfstandig wonen mogelijk te maken, welke risico's men ziet en hoe deze ondervangen kunnen worden. Indien nodig dient de zorgaanbieder voor de klant een aanvraag in voor de voorrangregeling " uitstroom (opvang)instelling".

5.3 Samenwerking met lokale zorgprofessionals

Na een periode van intensieve ondersteuning in een intramurale setting kan de stap naar zelfstandig (begeleid) wonen groot zijn. Met beschermd thuis kan de benodigde ondersteuning thuis geboden worden. De begeleiding zal toe werken naar het afschalen van zorg en indien nodig overdracht aan lokale zorgprofessionals. Ook zal begeleiding ondersteuning bieden in het hertstellen of opbouwen van een netwerk voor de klant. De insteek is om te zorgen dat het nieuwe huis een thuis wordt. Een stevige lokale sociale basis is gewenst zodat klant bij evt. terugval snel in beeld en waar klant snel terecht kan. Samenwerking en afspraken tussen lokale hulpverlening en zorgaanbieder zijn gewenst.

5.4 Samenwerking met woningcorporaties

Wanneer klant vanuit een instelling uitstroomt naar zelfstandig wonen kan deze persoon gebruik maken van de voorrangregeling uitstroom instellingen. De voorwaarde hierbij is dat de klant begeleiding accepteert en een zorgaanbieder begeleiding biedt gedurende de looptijd van de indicatie. Beschermd thuis past binnen de gemaakte afspraken. Goede afspraken en uitleg over de situatie en bereikbaarheid bij vragen zijn nodig om misverstanden te voorkomen.

Om beschermd thuis te bieden aan inwoners op de wachtlijst voor beschermd wonen die niet beschikken over eigen woonruimte is beschikbaarheid van woonruimte gewenst. Hiervoor zijn aanvullende afspraken met de woningcorporaties of een aanpassing van de huidige voorrangregeling nodig.

Er vindt in toenemende mate een verschuiving plaats van intramurale ondersteuning, naar extramuraal ondersteuning. Dit betekent dat cliënten met in toenemende mate complexere problematiek, zelfstandig wonen in wijken. Dit vraagt om draagkrachtige en veerkrachtige wijken met een goede sociale basis, vroeg signalering en preventie.

5.5 Bijstellen verwachtingen m.b.t. rol en werkwijze van klant in nieuwe buurt

Inwoners weten zelf vaak heel goed wat er nodig is voor hun herstel, ook als ze met zeer complexe vragen aankloppen. Het is belangrijk dat we hen de ruimte geven om hierin keuzes te kunnen maken; de inwoner heeft de regie. Voor veel inwoners is een tijdelijk verblijf in een voorzieningen beschermd wonen. De mogelijkheid om intensieve zorg thuis te ontvangen is nog niet bekend en klant vraagt om een verblijf in een beschermd wonen voorziening. Het is van belang om de tijd te nemen om dit met de klant te bespreken en met elkaar een goede afweging te maken. Ook eerder uitstromen naar wonen met ondersteuning van product "beschermd thuis", vraagt om een goede voorbereiding. De voorbereiding op uitstroom start feitelijk al bij aanvang van een verblijf in een voorziening omdat we uitgaan van een tijdelijk verblijf.

6. Belangrijke ingrediënten voor succesvol inzetten beschermd thuis

In het Proefschrift: "Intensive Home Support as a Steppingstone and Safe Haven for Independent Living for People with Severe Mental Illness", geschreven door mw. C van Genk worden aanbevelingen gedaan voor een succesvol inzetten van beschermd thuis in de praktijk;

- Ontmoetingsmogelijkheden voor klanten in eenzelfde situatie
- Werken met multidisciplinaire teams
- Biedt begeleiding op maat
- Goede bereikbaarheid van begeleiding (kan ook digitaal)
- Meer aandacht voor informele steungroepen
- Goede begeleiding voor uitkering naar werk
- Aandacht voor diversiteit in behoeften
- Begeleider heeft kennis van de sociale kaart
- Betere samenwerking met partners in de wijk
- Klanten krachtiger maken d.m.v. wederkerige relaties

7. Monitoring en evaluatie

Om te zien of met deze nieuwe impuls voor beschermd thuis de gewenste ontwikkeling zich voortzet zullen we dit op klant niveau en per aanbieder gaan volgen. Op klant-niveau registreren we welke ondersteuningstrajecten worden ingezet en welke ontwikkeling wordt gemaakt. Per aanbieder registreren we de verstrekte indicatie voor klanten en de looptijd van deze trajecten. Daarbij wordt ook afschalen van zorg inzichtelijk. De wens is om het afschalen naar lokale zorg in beeld te brengen. Met de aanbieders evalueren we na een half jaar het verloop van beschermd thuis.

Bij de evaluatie willen we zicht krijgen op de volgende vragen:

- Kunnen we met beschermd thuis een opname in een BW-voorziening voorkomen? Hoe vaak is dat gelukt
- Kunnen we met beschermd thuis eerder afschalen naar lokale zorg? Hoe vaak lukt dat
- Lukt het om met Beschermd thuis lokaal de benodigde ondersteuning te bieden?

